

Regeringens proposition

1975/76:46

om enhetliga regler för beräkning av socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster m. m.;

beslutad den 23 oktober 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

G. E. STRÄNG

SVEN ASPLING

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås enhetliga regler för beräkning av socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster. Enligt gällande regler erlägger uppdragstagaren socialförsäkringsavgifter om inte uppdragsgivaren enligt s. k. likställighetsavtal har åtagit sig avgiftsskyldighet. Förslaget i propositionen innebär att uppdragstagare befrias från avgiftsskyldighet och att i stället uppdragsgivare automatiskt skall vara skyldig att erlägga socialförsäkringsavgifterna. Avgiftsskyldigheten får i stort sett samma omfattning som den nu har för uppdragsgivare som har träffat ett fullständigt likställighetsavtal. Uppdragsinkomst skall enligt förslaget vid beräkning av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst alltid anses som inkomst av anställning. Härigenom får uppdragstagarna samma trygghet inom ATP som anställda.

I fråga om egenföretagare behålls den nuvarande möjligheten att i fråga om socialförsäkringsavgifter kunna träffa likställighetsavtal beträffande visst arbete. Det föreslås att omfattningen av uppdragsgivarens avgiftsskyldighet när avtal träffas skall vara densamma som den som föreslås för annan uppdragsersättning. Uppdelning i begränsade och fullständiga likställighetsavtal skall inte längre förekomma.

I propositionen föreslås vidare att lön som utgår till anställd i varje form av verksamhet som bedrivs i Sverige av utländsk arbetsgivare skall hänföras till inkomst av anställning vid beräkning av ATP-avgift och vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för ATP. Förslaget innebär en förstärkning av ATP-skyddet för berörda arbetstagare.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1976.

Lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrives att 3 kap. 2 §, 11 kap. 2 § och 19 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Sjukpenninggrundande inkomst är den inkomst i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad kan antagas för år räknat komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete, antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (*inkomst av anställning*) eller på annan grund (*inkomst av annat förvärvsarbete*). Sjukpenninggrundande inkomst fastställs av försäkringskassan. Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skola därvid var för sig avrundas till närmast lägre hundratal kronor. För tid då undantagande från försäkringen för tilläggs pension enligt 11 kap. 7 § gäller för den försäkrade skall inkomst av annat förvärvsarbete icke beaktas.

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete i den mån summan därav överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Belopp, från vilket sålunda skall bortses, avräknas i första hand på inkomst av annat förvärvsarbete. Ersättning i penningar eller naturaförmåner som i första stycket sagts för arbete som *försäkrad* utför för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst anses såsom inkomst av anställning, såvida den försäkrade och den som utgivit ersättningen äro ense därom samt överenskomme tillika träffas enligt 11 kap. 2 § andra stycket; och skall i dylikt fall den förre

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete i den mån summan därav överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Belopp, från vilket sålunda skall bortses, avräknas i första hand på inkomst av annat förvärvsarbete. Ersättning i penningar eller naturaförmåner som i första stycket sagts för arbete som *någon* utför för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst *skall, om ersättningen under ett år uppgått till minst femhundra kronor*, anses såsom inkomst av anställning. *Är ersättningen att hänföra till inkomst av rörelse som bedrivits av den som utfört arbetet eller av*

¹ Lagen omtryckt 1973:908.

Nuvarande lydelse

anses såsom arbetstagare och den senare såsom arbetsgivare.

Föreslagen lydelse

jordbruksfästighet som denne brukat skall vad nu sagts gälla endast såvida denne och den som utgivit ersättningen äro ense därom. I de fall som nu nämnts skall den som utfört arbetet anses såsom arbetstagare och den som utgivit ersättningen såsom arbetsgivare.

Beräkning av sjukpenninggrundande inkomst skall, där förhållandena ej eljest äro kända för försäkringskassan, grundas på de upplysningar, som kassan kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller som må kunna framgå av den uppskattning, som vid taxering gjorts av den försäkrades inkomst. Inkomst av arbete för egen räkning må ej beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Utgöres inkomst helt eller delvis av naturaförmåner, skola dessa uppskattas efter de regler, som tillämpas vid beräkning av preliminär skatt.

11 kap.

2 §²

Med *inkomst av anställning* avses den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst hänföres dock icke från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön som under ett år ej uppgått till femhundra kronor. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1954:243) om yrkesskade-försäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenning,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning i form av dagpenning och stimulansbidrag,

g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestöds-lagen (1973:349) samt

h) delpension enligt lagen (1975:380) om delpensionsförsäkring.

² Senaste lydelse enligt förslag i prop. 1975:109. Enligt 1975:379 träder första stycket punkten f) i kraft den 1 januari 1976 och punkten h) i kraft den 1 juli 1976.

Nuvarande lydelse

Ersättning i penningar eller naturaförmåner som i första stycket sägs för arbete som försäkrad utfört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst skall, om ersättningen under ett år uppgått till minst 500 kronor, anses såsom inkomst av anställning, såvida den försäkrade och den som utgivit ersättningen varit ense där- om; och skall i dylikt fall den förre anses såsom arbetstagare och den senare såsom arbetsgivare.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn *icke* tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjutit från arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, *i annat fall än* då den försäkrade sysselsatts *vid skötseln* av här i riket *belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe* eller tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare, såframt svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tillägspension enligt 19 kap. 1 §.

Hänsyn skall ej heller tagas till lön eller annan ersättning från främmande makt härvarande beskickning eller lönade konsulat eller från arbetsgivare, vilken tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och icke är svensk medborgare. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare eller den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, såframt utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tillägspension enligt 19 kap. 1 §.

Föreslagen lydelse

I fråga om ersättning i penningar eller naturaförmåner som i första stycket sägs för arbete som någon utfört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst skall vad i 3 kap. 2 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjutit från arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, *endast i fall* då den försäkrade sysselsatts här i riket eller tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare, såframt svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tillägspension enligt 19 kap. 1 §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

19 kap.

1 §³

Arbetsgivare skall enligt vad nedan sägs för varje år erlagga socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen, folkpensioneringen och försäkringen för tilläggspension.

Avgift till sjukförsäkringen och till folkpensioneringen utgår å summan av vad arbetsgivaren under året till arbetstagare hos honom i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad utgivit såsom lön eller, där fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten är för handen, annan ersättning för utfört arbete.

Avgift till försäkringen för tilläggspension utgår å summan av vad arbetsgivaren under året till arbetstagare hos honom i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad utgivit såsom lön eller, där fall som avses i 11 kap. 2 § andra stycket är för handen, annan ersättning för utfört arbete, sedan från nämnda summa dragits ett belopp motsvarande det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året. Härvid skall arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas såsom en arbetstagare och arbetstagare, som under året varit anställd i mindre omfattning, medräknas i motsvarande mån. Det antal arbetstimmar per år som i allmänhet skall anses motsvara full arbetstid fastställs av regeringen efter förslag av riksförsäkringsverket. Genomsnittliga antalet arbetstagare beräknas med en decimal. Om särskilda skäl föranleda därtill, må avgift beräknas på sätt som avviker från vad nu stadgats men som giver i huvudsak samma resultat.

Vid beräkning av avgift enligt denna paragraf skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till femhundra kronor. Vad gäller sjukförsäkringen och folkpensioneringen skall vidare, *där ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten är för handen, vid beräkning av avgift bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yr-*

Vid beräkning av avgift enligt denna paragraf skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till femhundra kronor. Vad gäller sjukförsäkringen och folkpensioneringen skall vidare bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, *eller, där fråga är om arbete som utförts för annans räkning utan att anställning förelagat,*

³Senaste lydelse 1975:316.

Nuvarande lydelse

kesskadeförsäkring. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall hänsyn icke tagas till arbetstagares lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall vidare bortses från arbetstagare, som vid årets ingång uppnått sextiofem års ålder, så ock från arbetstagare i fall då lön eller annan ersättning till honom antingen enligt 11 kap. 2 § tredje eller fjärde stycket icke räknas såsom inkomst av anställning eller, om arbetstagaren icke är svensk medborgare och ej heller är bosatt härstädes, avser arbete utom riket.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt 3 kap. 16 §. Avgift erlägges ej heller för lön som arbetsgivare utgivit till hemmavärande barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen ej får ske vid inkomsttaxeringen.

Föreslagen lydelse

från arbetstagare som varit bosatt utomlands och utfört arbetet utom riket. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall hänsyn icke tagas till arbetstagares lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall vidare bortses från arbetstagare, som vid årets ingång uppnått sextiofem års ålder, så ock från arbetstagare i fall då lön eller annan ersättning till honom antingen enligt 11 kap. 2 § tredje eller fjärde stycket icke räknas såsom inkomst av anställning eller, om arbetstagaren icke är svensk medborgare och ej heller är bosatt härstädes, avser arbete utom riket.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt 3 kap. 16 §. Avgift erlägges ej heller för lön som arbetsgivare utgivit till hemmavärande barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen ej får ske vid inkomsttaxeringen *eller för ersättning för vilken bevillningsavgift erlagts enligt lagen (1908:128 s. 1) om bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1976.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgift som belöper på tid före den 1 januari 1976.

3. Anmälan som avses i 11 kap. 7 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring får återkallas före utgången av år 1976 med verkan från och med den 1 januari 1976 utan hinder av vad som stadgas i andra stycket första punkten sagda paragraf.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:742) om lönegarantiavgift

Härigenom föreskrives att 2 § lagen (1970:742) om lönegarantiavgift skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Arbetsgivare erlägger årligen lönegarantiavgift med belopp som motsvarar en femtiondels procent av summan av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad *eller, i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962:381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete.*

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagare, vars lön under året understigit femhundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, *om ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen om allmän försäkring är för handen.*

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § lagen om allmän försäkring. Avgift erlägges ej heller för lön som arbetsgivare utgivit till hemmavarande barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen ej får ske vid inkomsttaxeringen.

Arbetsgivare erlägger årligen lönegarantiavgift med belopp som motsvarar en femtiondels procent av summan av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagare, vars lön under året understigit femhundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1976. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgift som belöper på tid före ikraftträdandet.

¹ Som nuvarande lydelse anges 1975:320, som träder i kraft den 1 januari 1976.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom föreskrives att 2 § lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag förstås med

arbetsgivaravgift: summan av arbetsgivarens avgifter enligt 1 § första stycket;

avgiftsunderlag: belopp varå avgift, som avses i 1 § första stycket, skall beräknas för arbetsgivaren;

utgiftsår: det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas;

slutlig avgift: arbetsgivaravgift som påföres vid den årliga avgiftsdebiteringen för nästföregående utgiftsår;

preliminär avgift: belopp som enligt debitering skall erläggas eller eljest erlägges i avräkning på slutlig avgift;

kvarstående avgift: avgiftsbelopp som återstår att erlägga sedan preliminär avgift avräknats från slutlig avgift;

tillkommande avgift: arbetsgivaravgift som skall erläggas enligt beslut om debitering fattat sedan den årliga avgiftsdebiteringen avslutats.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen, folkpensioneringen och försäkringen för tilläggspension, *för lönegarantiavgift* samt för arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet skall med lön enligt denna lag förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten *eller* 11 kap. 2 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen, folkpensioneringen och försäkringen för tilläggspension samt för arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet skall med lön enligt denna lag förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten *och* 11 kap. 2 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning. *Vad nu sagts äger dock icke tillämpning i fall där ersättningen utgått till utomlands bosatt person och avser arbete utom riket eller där bevilningsavgift erlagts enligt lagen (1908:128 s. 1) om bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.*

Vad i 19 kap. 6 § lagen om allmän försäkring föreskrives om avgift som där avses äger motsvarande tillämpning på annan avgift som uppbäres enligt förevarande lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1976. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgift som belöper på tid före ikraftträdandet.

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-23

Närvarande: statsråden Sträng, ordförande, och Andersson, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Lidbom, Carlsson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Aspling

Proposition om enhetliga regler för beräkning av socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster m. m.

1 Inledning

Riksdagen fattade under våren 1975 beslut om skatteomläggning m. m. för år 1976 (prop. 1975:92, SkU 1975:25 och SfU 1975:17). Omläggningen innebär bl. a. att låginkomsttagarna och de stora grupperna i de vanligaste inkomstlägena får sänkt skatt jämfört med den skatteskala som gäller under år 1975. För egenföretagarna innebär omläggningen bl. a. att den från allmän arbetsgivaravgift avgiftsfria inkomstdelen höjs från 10 000 kr. till 18 000 kr. Skattereformen finansieras genom höjda socialförsäkringsavgifter samt höjning av energiskatt och vissa punktskatter. De ändrade reglerna såvitt avser socialförsäkringsavgifterna innebär bl. a. avveckling av begränsningen för avgiftsunderlaget till 7,5 gånger basbeloppet per årslön (det s. k. beloppstaket) för socialförsäkringsavgifterna med undantag för ATP-avgiften.

Enligt gällande regler erlägger den som har inkomst av uppdrag socialförsäkringsavgifter i form av egenavgifter om inte uppdragsgivaren enligt s. k. likställighetsavtal har åtagit sig avgiftsskyldighet. Egenavgifterna erläggs på uppdragsinkomster i den mån dessa tillsammans med eventuella övriga inkomster understiger beloppstaket. Med ett fullständigt likställighetsavtal följer skyldighet för uppdragsgivaren att erlägga – förutom ATP- och sjukförsäkringsavgift – avgift till folkpensioneringen, lönegarantiavgift samt avgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Från den 1 januari 1976 omfattar skyldigheten även avgifterna till delpensionsförsäkringen, arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen. Vid begränsat likställighetsavtal avser avgiftsskyldigheten för uppdragsgivaren endast ATP-avgiften.

I propositionen om sänkning av den statliga inkomstskatten påpekade jag (prop. 1975:92 s. 123) att likställighetsavtal allmänt gäller i fråga om uppdragsersättning som utgår från staten, att Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet på sina områden gett rekommendationer av samma innebörd och att samma anordning kan tillämpas även för andra uppdragstagare. Jag framhöll också att den framtida utformningen av dessa regler innefattades i det uppdrag som pensionskommittén (S 1970:40) har i fråga om avgiftsreglerna inom den allmänna försäkringen. Vid riksdagsbehandlingen noterade socialförsäkringsutskottet (SfU 1975:17 s. 24) att kommittén hade för avsikt att skyndsamt behandla de frågor som avsåg likställighetsavtalen och att framlägga ett betänkande därom redan under hösten 1975.

Pensionskommittén¹ har nu i ett delbetänkande (SOU 1975:74) Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster m. m. lagt fram utredning och förslag om bl. a. enhetliga regler för beräkning av socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster samt ändrade regler i fråga om beräkning av pensionsgrundande inkomst och ATP-avgift i fråga om lön från utländsk arbetsgivare i verksamhet som bedrivs i Sverige. Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, riksförsäkringsverket, riksskatteverket, statens avtalsverk, länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro och Västernorrlands län, Svenska kommunförbundet (Kommunförbundet), Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Försäkringskassaförbundet, Pensionärernas riksförbund (PRO) och Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS).

Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Kristianstads län har bifogat yttranden från de lokala skattemyndigheterna i Göteborgs resp. Sundsvalls fögderi. Försäkringskassaförbundet har bifogat yttranden från de allmänna försäkringskassorna. Yttranden har därjämte inkommit från Tidningarnas Arbetsgivareförening och A-pressens Samorganisation samt Sveriges Radio AB.

¹ Ledamöter: presidenten i försäkringsdomstolen Liss Granqvist, tillika ordförande, generaldirektören i arbetarskyddsstyrelsen Gunnar Danielson samt riksdagsledamöterna Alvar Andersson, Göran Karlsson, Ingemar Mundebo, Ivar Nordberg och Carl Göran Regnell.

2 Gällande bestämmelser om socialförsäkringsavgifter m. m.

2.1 Inledning

Socialförsäkringarna finansieras genom arbetsgivaravgifter och avgifter från försäkrade (egenavgifter) samt genom statsbidrag.

Avgifterna och de procentsatser som tillämpas vid uttag under år 1975 samt beslutats för år 1976 framgår av följande uppställningar.

Arbetsgivaravgifter	Procentsats	
	1975	1976
Socialförsäkringsavgift till		
ATP	10,75	11,00
folkpensioneringen	4,20	6,20
sjukförsäkringen	7,00	8,00
delpensionsförsäkringen	—	0,125
Arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen m. m.	0,40	0,40
Avgift för yrkesskadeförsäkringen	0,25	0,25
Arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen	—	0,40
Vuxenutbildningsavgift	—	0,15
Arbetarskyddsavgift	0,10	0,13
Lönegarantiavgift	0,02	0,02

Härtill kommer byggnadsforskningsavgiften, som fr. o. m. år 1976 tas ut efter 0,7 % av arbetsgivare inom byggnadsindustrin. Särskilda regler gäller för uttag av avgifter hos redare.

Egenavgifter	Procentsats	
	1975	1976
Tilläggs pensionsavgift	10,75	11,00
Socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen	4,20	6,20
Sjukförsäkringsavgift	7,00	8,00

I fråga om avgiftsunderlaget föreligger vissa skillnader mellan de olika socialförsäkringsavgifterna.

Arbetsgivaravgifterna tas ut hos arbetsgivare på de kontantlöner och naturaförmåner i form av kost och bostad, som utgår till anställda och som under året uppgått till minst 500 kr. efter eventuella kostnadsavdrag. För samtliga arbetsgivaravgifter gäller f. n. att hänsyn inte tas till arbetstagares lön eller ersättning som överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet (9 000 kr. år 1975). Det s. k. beloppstaket utgör således 67 500 kr. för år 1975.

Vid beräkning av underlaget för socialförsäkringsavgiften till ATP med-

räknas inte ersättning till arbetstagare, som vid årets ingång fyllt 65 år. Vid avgiftsberäkningen görs vidare ett s. k. basbeloppsavdrag. Detta erhålls genom att det vid årets ingång gällande basbeloppet multipliceras med det genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året. Avgiften beräknas därefter på den återstående lönesumman.

Skyldigheten att erlägga avgifter förutsätter vidare beträffande samtliga arbetsgivaravgifter utom socialförsäkringsavgiften till ATP antingen att arbetstagaren är obligatoriskt försäkrad för yrkesskada eller att likställighetsavtal har träffats.

Egenavgifterna erläggs på inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Med inkomst av annat förvärvsarbete förstås i sammanhanget främst inkomst av jordbruk, rörelse eller uppdrag. Till grund för avgiftsberäkningen läggs i princip den avgiftsskyldiges taxering till statlig inkomstskatt.

Även såvitt gäller egenavgifterna förekommer skillnader mellan underlagen för de olika avgifterna. I huvudsak gäller följande.

Tilläggspensionsavgiften erläggs av försäkrad, för vilken för visst år fastställts pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete. Tilläggspensionsavgiften beräknas enligt 19 kap. 3 § tredje stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) på den pensionsgrundande inkomsten i vad denna härrör från inkomst av annat förvärvsarbete. Har den försäkrade samtidigt haft pensionsgrundande inkomst av anställning görs därvid basbeloppsavdrag i första hand mot anställningsinkomsten. I den mån inkomstsumman överstiger beloppstaket bortses i första hand från inkomst av annat förvärvsarbete (11 kap. 5 § AFL).

Socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen erläggs av försäkrad, som vid utgången av visst år är inskriven hos allmän försäkringskassa och haft inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Den som vid årets ingång fyllt 65 år erlägger emellertid inte avgift. Avgift erläggs ej heller av den som för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt AFL (19 kap. 3 § första stycket AFL).

Sjukförsäkringsavgiften erläggs av försäkrad, som har haft inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Förutsättning är att den försäkrade vid utgången av visst år är inskriven hos allmän försäkringskassa och inte fyllt 67 år (65 år fr. o. m. den 1 juli 1976) och inte heller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt AFL (19 kap. 2 § AFL).

Vid beräkningen av sjukförsäkringsavgiften och socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen bortses f. n. från inkomst till den del den överstiger beloppstaket. Har den försäkrade haft inkomst såväl av anställning som av annat förvärvsarbete, bortses från inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av inkomsterna överstiger beloppstaket.

Förutom socialförsäkringsavgifter uttas allmän arbetsgivaravgift enligt lagen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift av arbetsgivare och egenföretagare med 4 %. Den allmänna arbetsgivaravgiften i form av egenavgift

skall enligt 4 § nämnda lag erläggas av fysisk person, som åtnjuter inkomst av här i riket bedriven rörelse eller inkomst av här i riket belägen jordbruksfastighet som brukas av honom. Den allmänna arbetsgivaravgiften tas endast ut på den del av inkomsten som överstiger 10 000 kr. (18 000 kr. fr. o. m. den 1 januari 1976). Särskilda grunder för beräkning av allmän arbetsgivaravgift i fråga om arbete som utförs inom det s. k. inre stödområdet har föreslagits i prop. 1975/76:16.

2.2 Likställighetsavtal

Uppdragsgivare och uppdragstagare kan komma överens om att ersättningen för uppdraget skall anses utgöra inkomst av anställning. Genom det s. k. likställighetsavtalet påtar sig den som utgett ersättningen skyldighet att betala vissa arbetsgivaravgifter.

I AFL föreskrivs att likställighetsavtal kan träffas endast i fråga om ersättning för arbete som någon utfört för annans räkning. Härmed avses vad man benämner uppdrag. Likställighetsavtal kan emellertid även slutas beträffande inkomst som eljest skulle ingå i en rörelseinkomst. Är arbetet av sådan natur att det faller inom ramen för handel eller industri som bedrivs av den arbetspresterande, torde det i allmänhet inte kunna betraktas som arbete för annans räkning. Däremot anses likställighetsavtal kunna träffas i fråga om ersättning för visst uppdrag som ingår i rörelse av sådan art att den huvudsakligen består av en samling fortlöpande uppdrag för andras räkning. Sålunda kan exempelvis arkitekter, konsulter och olika kulturarbetare träffa överenskommelse för avgränsade uppdrag som ingår i av dem bedriven rörelse.

Likställighetsavtal förutsätter att ersättningen under ett år uppgått till minst 500 kr.

Det finns två typer av likställighetsavtal. Det ena, som brukar benämnas begränsat likställighetsavtal, regleras i 11 kap. 2 § andra stycket AFL och avser endast ATP. Det andra, som regleras i 3 kap. 2 § andra stycket AFL, avser sjukförsäkring. Den sistnämnda typen av avtal förutsätter alltid att avtal också träffats i fråga om ATP och brukar därför benämnas fullständigt likställighetsavtal. Det går således inte att träffa avtal avseende enbart sjukförsäkringen.

För uppdragstagaren medför likställighetsavtalen att inkomsten hänförs till inkomst av anställning och att han slipper erlägga egenavgifter för den ersättning överenskommelsen omfattar. Oavsett vilken typ av likställighetsavtal som träffats slipper uppdragstagaren dessutom att för ersättningen i fråga betala egenavgift till folkpensioneringen. Sistnämnda avgift beräknas nämligen enbart på inkomst av annat förvärvsarbete än anställning.

För uppdragsgivaren medför det begränsade likställighetsavtalet skyldighet att erlägga ATP-avgift för den ersättning han utgivit. Någon skyldighet

för honom att erlägga arbetsgivaravgift till folkpensioneringen föreligger inte vid ett begränsat likställighetsavtal. I praktiken debiteras alltså varken uppdragstagaren eller uppdragsgivaren någon avgift till folkpensioneringen i detta läge.

Med det fullständiga likställighetsavtalet följer skyldighet för uppdragsgivaren att erlägga – förutom ATP- och sjukförsäkringsavgift – avgift till folkpensioneringen, lönegarantiavgift samt avgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Från den 1 januari 1976 utvidgas denna skyldighet till att omfatta även avgifterna till delpensionsförsäkringen, arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen.

Enligt cirkulär (1963:12) till statsmyndigheterna gäller fullständigt likställighetsavtal i fråga om ersättning för uppdrag som utförs för statsmyndighets räkning. Härvid undantas dock ersättning till rörelseidkare i rörelse som avses i 27 § kommunalskattelagen.

Landsstingsförbundet och Kommunförbundet har rekommenderat sina medlemmar att träffa motsvarande avtal i fråga om kommunala uppdrag.

2.3 Undantagande

Den som har inkomst av annat förvärvsarbete, dvs. inkomst av jordbruk, rörelse eller uppdrag, kan göra anmälan om undantagande från försäkringen för ATP (11 kap. 7 § AFL). Undantagandet gäller då all hans inkomst av annat förvärvsarbete. Har undantagande skett skall vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst bortses från inkomst av annat förvärvsarbete. För tid då undantagande från försäkringen för ATP gäller skall inkomst av annat förvärvsarbete inte heller beaktas vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst (3 kap. 2 § första stycket AFL). Undantagande får alltså aldrig ske beträffande enbart ATP eller enbart sjukpenningförsäkringen utan avser alltid båda dessa försäkringar. På inkomster som omfattas av undantagandet erlägger den försäkrade ingen tilläggspensionsavgift. Sjukförsäkringsavgift beräknas enligt särskilda bestämmelser.

Undantagandet gäller fr. o. m. året efter det då anmälan skett. Anmälan kan återkallas med verkan från nästa årsskifte. Undantagandet skall dock gälla minst fem år. Har återkallelse skett kan nytt undantagande inte komma i fråga. Undantagandet kan på visst sätt minska rätten till pension på grundval av sådan inkomst som inte undantagits från försäkringen. Undantagandet kan vidare reducera storleken av utgående pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott.

2.4 Slopandet av beloppstaket

Som ett led i finansieringen av den i maj i år beslutade skattcomläggningen m. m. för år 1976 slopas beloppstaket för samtliga arbetsgivaravgifter och egenavgifter utom ATP-avgiften (prop. 1975:92, SkU 1975:25, StU 1975:17,

rskr 126 och 127). De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 1976.

Av egenavgifterna berörs socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen och sjukförsäkringsavgiften av den nya lagstiftningen. För den som har inkomst av både anställning och annat förvärvsarbete (t. ex. uppdrag) läggs f. n. anställningsinkomsten i botten vid beräkningen av dessa båda egenavgifter. Uppgår anställningsinkomsten till eller överstiger den beloppstaket innebär detta att inga egenavgifter betalas på uppdragsarvodet. Om anställningsinkomsten inte når upp till beloppstaket erläggs egenavgift på den del av uppdragsarvodet som ryms mellan anställningsinkomsten och beloppstaket.

Efter slopandet av beloppstaket får den försäkrade alltid betala egenavgift till folkpensioneringen och sjukförsäkringen på hela uppdragsarvodet oavsett storleken av anställningsinkomsten. Träffar han ett fullständigt likställighetsavtal med uppdragsgivaren slipper han att själv erlägga dessa båda avgifter.

För ett begränsat likställighetsavtal leder inte den nya lagstiftningen till ökade avgifter för uppdragsgivaren. Har däremot ett fullständigt likställighetsavtal slutits ökar uppdragsgivarens avgifter till folkpensioneringen, sjukförsäkringen, den statliga lönegarantin samt arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Arbetsgivaravgift skall i dessa hänseenden erläggas på hela uppdragsarvodet utan några begränsningar.

2.5 Lön från vissa utländska arbetsgivare

Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst av anställning tas i princip inte hänsyn till lön från utländsk arbetsgivare i annat fall än då den försäkrade arbetstagaren sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe (11 kap. 2 § tredje stycket första punkten AFL). Är någon av dessa båda förutsättningar uppfyllda är också den utländske arbetsgivaren skyldig att erlägga ATP-avgift. I annat fall betraktas ersättningen från den utländske arbetsgivaren som inkomst av annat förvärvsarbete med åtföljande skyldighet för den försäkrade att betala tilläggsavgift. Den försäkrade debiteras samtidigt socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen. Möjlighet att träffa likställighetsavtal saknas.

Någon motsvarande inskränkning i den utländske arbetsgivarens skyldighet att erlägga arbetsgivaravgifterna vid sidan av ATP-avgiften föreligger inte. Är fråga om ett anställningsförhållande skall denne således betala samtliga dessa avgifter inkl. socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen. Situationer med dubbeldebitering av avgiften till folkpensioneringen kan alltså förekomma.

Av förarbetena till de berörda bestämmelserna framgår (prop. 1959:100) att man inte velat föreskriva skyldighet för arbetsgivare att erlägga ATP-avgift i de fall möjlighet regelmässigt inte föreligger att göra krav på avgiften

gällande på exekutiv väg.

Någon definition av uttrycken "rörelse" och "fast driftställe" finns inte i AFL och inte heller i förarbetena till denna lag. Med rörelse förstås i 27 § kommunalskattelagen "yrkesmässigt bedriven förvärvsverksamhet", vilket innebär viss kontinuitet och vinstsyfte. I 61 § samma lag anges vad som skall anses som fast driftställe och som exempel nämns bl. a. kontor. Riksförsäkringsverket har emellertid i lagtillämpningen inte ansett sig bundet av skattemyndigheternas tolkning. I Sverige bedriven rörelse har sålunda av verket ansetts föreligga i alla fall då verksamheten här varit ett led i företagets ekonomiska verksamhet i hemlandet, exempelvis försäljningskontor för endast upptagande av order.

Efter ett avgörande i försäkringsdomstolen den 14 november 1972 har verket ändrat sin praxis. I försäkringsdomstolens dom ansågs ett utländskt företag inte ha bedrivit rörelse från fast driftställe här i riket. Bolaget i fråga hade haft kontor i Stockholm och därifrån utövat viss försäljningsverksamhet. Bolaget hade emellertid inte bildat något svenskt dotterbolag och ansåg sig inte heller ha etablerat någon filial med självständig förvaltning.

3 Pensionskommitténs överväganden och förslag

3.1 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster

Utgångspunkterna för pensionskommitténs överväganden har varit dels den kommittén anförtrodda uppgiften att lägga fram förslag om mer enhetliga regler för avgiftsberäkning inom socialförsäkringarna, dels den under våren 1975 beslutade skatteomläggningen för år 1976. Kommittén understryker att en lösning av de problem som beträffande uppdragsinkomster uppstår vid slopande av beloppstaket inte får leda till någon minskning totalt sett av de genom utvidgningen av avgiftsunderlaget förväntade intäkterna. Kommittén upplyser också att den i ett kommande betänkande avser att redovisa ytterligare överväganden rörande avgiftsreglerna inom socialförsäkringen.

Borttagandet av beloppstaket utgör ett led i finansieringen av skatteomläggningen för år 1976. Socialförsäkringarna kommer härigenom i ökad utsträckning att avgiftsfinansieras medan skattefinansieringen minskar. Riksdagen har vid behandlingen av propositionen om skatteomläggningen påpekat (prop. 1975:92, SÖU 1975:17), att slopandet av beloppstaket kommer att innebära en ökad belastning för uppdragstagarna i de fall likställighetsavtal inte träffats. Följden härav torde därför enligt kommittén bli att ett större intresse från uppdragstagarnas sida riktas mot möjligheterna att sluta likställighetsavtal. Träffas ett sådant avtal får nämligen uppdragsgivaren svara för avgifterna. I de båda motioner som behandlats i socialförsäkringsutskottets nämnda betänkande (1975:2111 och 2117) har, liksom i en till kommittén från TCO överlämnad skrivelse, anförts att en lösning på uppdragstagarnas problem bör sökas med utgångspunkt i reglerna om likställighetsavtal.

Enligt kommitténs mening bör en lösning för uppdragstagarna utformas mot bakgrund av önskemålet om mer enhetliga regler för avgiftsberäkningen inom socialförsäkringarna. Uppdragstagarna intar i avgiftshänseende en mellanställning i den allmänna försäkringen. Har likställighetsavtal inte träffats betalar uppdragstagaren egenavgifter efter i huvudsak samma principer som gäller beträffande egenföretagarna. Har sådant avtal slutits anses uppdragstagaren som arbetstagare, varvid uppdragsgivaren har att erlägga arbetsgivaravgifter efter huvudsakligen samma regler som gäller för arbetsgivarna. Möjligheten att sluta likställighetsavtal har bl. a. motiverats med att uppdraget många gånger står anställningen mycket nära. Det är enligt kommittén ofta vanskligt att objektivt hänföra inkomsten till det ena eller andra inkomstslaget. Genom likställighetsavtalet kan parterna själva komma överens om att viss inkomst i avgiftshänseende skall behandlas som anställningsinkomst, oavsett till vilket inkomstslag de tillämplande myndigheterna skulle hänföra inkomsten efter en prövning av arbetsförhållandets natur.

Enligt uppgifter som kommittén inhämtat från riksrevisionsverket och riks försäkringsverket kan det totala avgiftsunderlaget för år 1976 såvitt avser uppdragsersättningar uppskattas till ca 1,9 miljarder kr. Träffas likställighetsavtal i nuvarande omfattning, skulle ca 500 milj. kr. eller ungefär en fjärdedel av det totala underlaget komma att omfattas av sådana avtal. Staten torde utge mer än hälften av den ersättning som omfattas av avtal.

Den begränsade utnyttjandegraden förklaras enligt kommittén delvis av att det i många fall saknats anledning att träffa överenskommelse i fråga om uppdragsersättning. Kommittén pekar här på de försäkrade som haft inkomst av såväl anställning som uppdrag. I de fall anställningsinkomsten uppgår till eller överstiger beloppstaket erläggs f. n. inga egenavgifter på uppdragsarvodet. I detta läge finns ingen anledning att sluta likställighetsavtal. Efter avskaffandet av beloppstaket blir – framhåller kommittén – situationen annorlunda eftersom uppdragstagaren då skall betala egenavgifter till folkpensioneringen och sjukförsäkringen på hela uppdragsarvodet oavsett storleken på anställningsinkomsten. Uppdragstagarnas intresse av att sluta likställighetsavtal kommer härefter att öka.

Att avtal inte slutits i större utsträckning än hittills beror också enligt kommittén på att uppdragstagarna ofta inte lyckats få till stånd något sådant. Huruvida likställighetsavtal skall träffas eller ej är en förhandlingsfråga. Kommittén påpekar att uppdragstagarna många gånger saknar den förhandlingsstyrka som krävs för att driva genom ett avtal och att många uppdragstagare inte är fackligt organiserade i denna sin egenskap. Slopandet av beloppstaket kommer enligt kommittén sannolikt att göra det än svårare för många uppdragstagare att få ett avtal till stånd. Möjligheten att sluta likställighetsavtal i nuvarande former utgör därför enligt kommittén inte någon god lösning på uppdragstagarnas avgiftsproblem.

I den tidigare nämnda motionen 1975:2117 har anvisats en lösning som innebär att likställighetsavtal skulle få slutas beträffande enbart avgifterna till folkpensioneringen och sjukförsäkringen. Kopplingen i det fullständiga likställighetsavtalet mellan tilläggs pensioneringen och sjukförsäkringen skulle således brytas. Motionärerna har därvid tagit fasta på att beloppstaket kvarstår inom tilläggs pensioneringen. Någon egenavgift till denna försäkring skall alltså inte erläggas på uppdragsinkomster till den del dessa tillsammans med andra eventuella inkomster överstiger beloppstaket. Maximeringsregeln är emellertid något annorlunda utformad när ATP-avgiften tas ut i form av arbetsgivaravgift, vilket hänger samman med att arbetsgivaravgiften till skillnad från egenavgiften beräknas kollektivt. Sluts ett likställighetsavtal får uppdragsgivaren i viss utsträckning erlagga ATP-avgift även på inkomstdelar som ligger över beloppstaket. För att dessa effekter skall undvikas har motionärerna föreslagit att en möjlighet införs att träffa likställighetsavtal som ej innefattar ATP-avgiften. Härigenom skulle man underlätta för uppdragstagarna att få till stånd ett avtal.

Den av motionärerna anvisade möjligheten kan enligt kommitténs be-

dömning endast bidra till att lösa de problem som uppstår för uppdragstagarna till följd av slopandet av beloppstaket. För uppdragstagare med sammanlagda inkomster understigande beloppstaket kvarstår däremot alltså behovet av likställighetsavtal såvitt gäller ATP-avgiften. Möjligheten att sluta ett begränsat avtal avseende enbart denna avgift skulle visserligen kunna bibehållas vid sidan av den typ av avtal som motionärerna förordar. Vid varje lösning som bygger på avtal i någon form kommer emellertid, understryker kommittén, uppdragstagarna att vara beroende av sin förhandlingsstyrka i den enskilda situationen. Många uppdragstagare kan därför förväntas misslyckas med att åstadkomma ett avtal. Till detta kommer att en lösning efter nu diskuterade linjer ingalunda leder till enhetligare regler för avgiftsberäkningen. Kommittén anser sig därför inte böra förorda en sådan lösning.

Eftersom slopandet av beloppstaket utgör ett led i finansieringen av skattemöjligheten för år 1976 får en lösning enligt kommitténs mening inte leda till någon minskning totalt sett av de genom utvidgningen av avgiftsunderlaget förväntade intäkterna. Lösningar som innebär att man beträffande uppdragsinkomster inför olika begränsningar i egenavgiftsskyldigheten kan enligt kommittén direkt sägas medföra en sådan intäktsminskning. Kommittén kan således inte förorda en lösning med denna innebörd.

Enligt av kommittén redovisade uppgifter träffar staten, kommunerna och landstingen i dag regelmässigt fullständiga likställighetsavtal i fråga om uppdragsersättningar. TCO har i den tidigare nämnda skrivelsen framhållit att det inom den privata sektorn i stället torde vara vanligast att uppdragstagarna får erlägga egenavgifter. TCO förordar i skrivelsen att samtliga uppdragstagare behandlas på det sätt som redan sker från de offentliga uppdragsgivarnas sida och föreslår att var och en som utbetalar ersättning av det slag som för mottagaren kommer att betraktas som inkomst av tjänst skall vara skyldig att erlägga förekommande arbetsgivaravgifter för detta belopp, oavsett om anställningsförhållande i andra avseenden anses föreligga eller ej.

Enligt kommitténs mening utgör inte likställighetsavtal, vare sig i nuvarande eller förändrade former, någon godtagbar lösning av de nu diskuterade problemen. Kommittén delar därför uppfattningen att uppdragsgivare alltid skall vara skyldiga att svara för uppdragstagares socialförsäkringsavgifter.

Vad TCO önskar kan enligt kommittén uppnås genom en sådan ändring av reglerna i AFL att uppdragsersättning obligatoriskt behandlas som om ett fullständigt likställighetsavtal hade träffats mellan parterna. För uppdragstagarnas del blir resultatet då att de inte behöver erlägga egenavgifter. Uppdragstagarna jämställs i detta hänseende med arbetstagarna. På uppdragsersättningar får i stället uppdragsgivarna i viss utsträckning betala arbetsgivaravgifter på samma sätt som arbetsgivarna har att erlägga sådana avgifter på lön till anställda. En sådan lösning skulle innebära att uppdrags-

givarna ålades skyldighet att erlagga avgifterna till tilläggs pensioneringen, sjukförsäkringen, folkpensioneringen, delpensionsförsäkringen, den statliga lönegarantin, arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet, vuxenutbildningen samt arbetsmarknadsutbildningen.

Rätten till de förmåner som i avgiftshänseende berörs av ett fullständigt likställighetsavtal kan – påpekar kommittén – i princip tjänas in av uppdragstagare lika väl som av arbetstagare. Undantag härvidlag utgör den statliga lönegarantin vid arbetsgivares konkurs. Detta utgör enligt kommitténs mening ett vägande skäl för att avgiftsskyldighet skall föreligga för samtliga dessa förmånsslag med det angivna undantaget.

Beträffande ATP-avgiften kan visserligen enligt kommittén framhållas den bristande överensstämmelse mellan avgift och förmån som är en följd av att arbetsgivaravgiften beräknas kollektivt. Denna leder till att uppdragsgivaren i viss utsträckning får erlagga ATP-avgift på inkomstdelar som ligger över beloppstaket. På sådana inkomstdelar uttas inte ATP-avgift då avgiftsskyldigheten åvilar uppdragstagaren. Såvitt avser avgifterna till folkpensioneringen och sjukförsäkringen kan vidare enligt kommittén invändas att avgift kommer att tas ut utan någon övre åldersgräns. Det kan slutligen enligt kommittén konstateras att det fullständiga likställighetsavtalet omfattar även andra avgifter än de som utgår i form av egenavgifter.

Kommittén gör beträffande de redovisade synpunkterna följande bedömning. De problem som är förknippade med den kollektiva beräkningen av ATP-avgiften när denna tas ut som arbetsgivaravgift föreligger redan för de arbetstagare som har två eller fler anställningar liksom för de uppdragstagare som träffat likställighetsavtal. Avgifter till folkpensioneringen och sjukförsäkringen erläggs för arbetstagare – liksom för uppdragstagare som slutit fullständigt likställighetsavtal – utan någon övre åldersgräns. I kommitténs fortsatta utredningsuppdrag ingår att lägga fram förslag om enhetligare avgiftsregler inom socialförsäkringarna. Det är med hänsyn härtill inte lämpligt att införa särskilda beräkningsgrunder såvitt gäller uppdragsgivares avgiftsskyldighet. Kommittén understryker att uppdragstagarna får samma trygghet som arbetstagarna inom ATP och tjänar in samma rätt som dessa inom övriga berörda förmånsslag. Detta förhållande jämte den omständigheten att lönegarantiavgiften inte tas med, motiverar också enligt kommitténs mening det ökade avgiftsuttaget om 1.075 % för den kategori som inte redan omfattas av fullständigt likställighetsavtal. Detta uttag balanserar även den intäktsminskning som blir följden om lönegarantiavgiften inte i fortsättningen utgår på uppdragsinkomster.

Mot denna bakgrund föreslår kommittén att uppdragstagare befrias från egenavgifter och att i stället uppdragsgivare på den ersättning de utger till uppdragstagare skall vara skyldiga att erlagga de avgifter som enligt nuvarande ordning åvilar den uppdragsgivare vilken träffat ett fullständigt likställighetsavtal med undantag av lönegarantiavgiften.

Kommittén framhåller att uppdragstagarna genom förslaget kommer att

i avgiftshänseende behandlas lika oavsett för vem uppdraget utförts. Detta ligger i linje med strävandena att åstadkomma mer enhetliga regler för avgiftsberäkningen inom socialförsäkringarna. Den förordade lösningen bör enligt kommitténs mening medföra att uppdragsinkomster vid beräkning av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst enligt AFL anses som inkomst av anställning på samma sätt som nu gäller då fullständigt likställighetsavtal träffats.

Sammanfattningsvis föreslår kommittén att uppdragsgivare på den ersättning som utges till uppdragstagare alltid skall erlagga arbetsgivaravgifter till ATP, folkpensioneringen, sjukförsäkringen, delpensionsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen jämte det kontanta arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsutbildningen samt vuxenutbildningen. Avgifterna skall beräknas enligt samma grunder som gäller i dag. Uppdragsinkomst skall vid beräkningen av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst enligt AFL anses som inkomst av anställning. Förslaget avser därutöver inte att beröra uppdragstagarnas förmånssituation inom socialförsäkringarna.

Vid den förordade lösningen fyller enligt kommittén inte längre likställighetsavtalen någon funktion såvitt gäller uppdragstagarna. Kommittén påpekar att likställighetsavtalen har betydelse även för vissa grupper egenföretagare vars avgiftssituation inte berörs av kommitténs hittills nämnda förslag. Frågan gäller här inte sådana tillfälliga uppdrag som egenföretagaren utför vid sidan av och utan samband med bedriven rörelse resp. brukande av jordbruksfastighet. Sådana fall omfattas av kommitténs förslag beträffande uppdragstagarna. Vad kommittén här avser gäller i stället fall där arbetsprestationen är av sådan natur att den kan betecknas som arbete för annans räkning men samtidigt ingår i egenföretagarens rörelse resp. jordbruk. Enligt vad kommittén inhämtat från riksförsäkringsverket förekommer i viss utsträckning att rörelseidkare träffar likställighetsavtal med avseende på visst uppdrag som eljest ingår i rörelsen. I fråga om arbete som utförts inom ramen för jordbruk torde det enligt kommittén i praktiken inte förekomma att likställighetsavtal träffas. Sådana arbeten som skogskörslor och skogsavverkning åt annan hänförs sålunda regelmässigt vid beräkning av pensionsgrundande inkomst till inkomst av anställning trots att ersättningen i skatterettsligt hänseende räknas som inkomst av jordbruksfastighet.

Kommittén upplyser att den mot bakgrund av det sagda övervägt att föreslå att möjlighet till likställighetsavtal skall förekomma endast för rörelseidkare. Kommittén anser emellertid att det inte kan uteslutas att situationer kan uppkomma där arbete som faller inom förvärvskällan jordbruk samtidigt kan anses utfört för annans räkning. Det bör därför enligt kommitténs mening föreligga möjlighet för parterna att i ett arbetsförhållande av nämnt slag själva komma överens om att ersättningen skall likställas med anställningsinkomst. Därigenom klarläggs dem emellan frågan om avgiftsskyldigheten. Kommittén finner således att möjlighet till likställighetsavtal tills vidare bör hållas öppen även såvitt avser inkomst av jordbruks-

fastighet. Enligt kommitténs mening skulle det vara en avgjord fördel om likställighetsavtalet i fråga om sina verkningar därvid ansluter till vad som föreslås beträffande uppdragstagarna. Sålunda bör enligt kommittén avtalet alltid medföra en skyldighet för den som utger ifrågavarande ersättning att erlagga samma avgifter som enligt kommitténs förslag skall åvila uppdragsgivarna. Genom att ersätta fullständigt och begränsat likställighetsavtal med en och samma avtalsform blir omfattningen av avgiftsskyldigheten enhetligare även för de nu berörda grupperna. Vidare kan det enligt kommittén inte längre förekomma situationer där varken den som utger en ersättning eller den som mottar densamma erlägger avgift till folkpensioneringen.

Kommittén anser att förslaget bör medföra att den nuvarande möjligheten att begära undantagande från sjukpenningförsäkringen och tilläggspensioneringen slopas såvitt gäller uppdragsinkomster. Kommittén finner det konsekvent att uppdragstagarna i detta hänseende jämföras med arbetstagarna. Kommitténs förslag innebär att ett undantagande med avseende på uppdragsinkomster helt kommer att sakna verkan i avgiftshänseende. Försäkrade som begärt undantagande före ikraftträdandet bör enligt kommittén övergångsvis ges tillfälle att återkalla undantagandet utan hinder av bestämmelserna i 11 kap. 7 § andra stycket första punkten AFL. Kommittén föreslår inte någon ändring av möjligheterna att begära undantagande beträffande andra inkomster än uppdragsinkomster.

3.2 Lön från vissa utländska arbetsgivare

Som framgått av den tidigare lämnade redogörelsen skall lön från vissa utländska arbetsgivare inte hänföras till inkomst av anställning vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst enligt AFL. Enligt gällande regler skall således i detta hänseende hänsyn inte tas till lön från utländsk arbetsgivare i annat fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe.

I en skrivelse, som efter remiss till riksförsäkringsverket överlämnats till kommittén, har TCO påpekat att följderna av den tolkning av gällande bestämmelser som nu förekommer i praxis är att ett antal utländska arbetsgivare utan egen förvaltning i Sverige har befriats från skyldigheten att erlagga ATP-avgift. Detta har enligt TCO i sin tur lett till att arbetstagarna vid dessa företag krävt – i vissa fall retroaktivt – på egenavgifter. Mot bakgrund av att arbetstagarnas anställnings- och pensionsvillkor är avpassade efter de förmåner som utgår från den allmänna försäkringen finner TCO det uppkomna läget synnerligen otillfredsställande från arbetstagsynpunkt. TCO hemställer därför om en sådan ändring i AFL att dessa arbetsgivare åläggs avgiftsskyldighet.

Riksförsäkringsverket har i sitt i kommitténs betänkande redovisade re-

missyttrande över TCO:s framställning tillstyrkt att lön från här berörda arbetsgivare behandlas på samma sätt som lön från andra arbetsgivare. Enligt verkets mening bör med hänsyn bl. a. till avgiftsskyldigheten endast mycket starka skäl föranleda avsteg från principen att arbetstagares lön hänförs till inkomst av anställning vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Verket erinar om att den ifrågavarande bestämmelsen motiverats av praktiska exekutiva skäl men påpekar samtidigt att de berörda arbetsgivarna påförs övriga socialförsäkringsavgifter. Risker för bristande betalning av ATP-avgift från dessa arbetsgivare är enligt verkets erfarenhet ringa. Vid en summarisk genomgång av kontobeskederna beträffande registrerade utländska arbetsgivare har verket funnit att restantier av avgifter inte förekommer att ett stort antal utländska arbetsgivare som inte kunnat påföras att motivet för lagbestämmelsen inte längre har någon relevans. Till detta kommer att ett stort antal utländska arbetsgivare som inte kunnat påföras ATP-avgift önskat betala även sådan avgift. Ett slopande av ifrågavarande bestämmelse skulle vidare bespara verkets avgiftsbyrå och de lokala skattemyndigheterna en del utredningsarbete. Avskaffas den aktuella bestämmelsen skulle detta slutligen enligt verket medföra att dubbeldebiteringen av avgifter till folkpensioneringen upphör.

Anses den utländske arbetsgivaren inte bedriva rörelse från här beläget fast driftställe får – påpekar kommittén – arbetstagarna hos denne själva erlägga såväl ATP-avgift som avgift till folkpensioneringen. Den utländske arbetsgivaren betalar samtliga förekommande arbetsgivaravgifter utom ATP-avgiften. Såväl arbetstagaren som arbetsgivaren debiteras alltså avgift till folkpensioneringen i detta läge.

Av riks-försäkringsverkets remissyttrande framgår enligt kommitténs mening att anledning saknas att behandla lön som utbetalas av utländsk arbetsgivare i Sverige annorlunda än lön som utbetalas av svensk arbetsgivare. Särbehandlingen av de utländska arbetsgivarna leder enligt kommittén till mindre tilltalande konsekvenser för vissa arbetstagare. Kommittén anser det önskvärt att dessa konsekvenser så långt möjligt undanröjs. Arbetstagares behandling i avgiftshänseende bör i princip inte vara beroende av om lönen utbetalas av svensk eller utländsk arbetsgivare. Kommittén föreslår därför att lön som utgår till anställd i varje form av verksamhet som bedrivs här i riket av utländsk arbetsgivare skall hänföras till inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt AFL och vid beräkning av ATP-avgift. Det bör således enligt kommitténs mening vara utan betydelse i förevarande hänseende om verksamheten saknar den inriktning eller omfattning som kan anses utmärka en rörelse. Inte heller bör avsaknaden av fast driftställe i Sverige tillmätas någon betydelse.

Kommittén understryker att även detta förslag bör ses som ett led i kommitténs strävanden att åstadkomma mer enhetliga avgiftsregler inom socialförsäkringarna. Arbetstagarna hos utländska arbetsgivare kommer enligt kommittén genom förslaget att behandlas lika i avgiftshänseende på ett

undantag när. Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt AFL skall nämligen f. n. hänsyn inte tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i landet. Hänsyn skall heller inte tas till lön eller annan ersättning från arbetsgivare som tillhör beskickning eller konsulat och inte är svensk medborgare. Kommittén föreslår inte någon ändring beträffande denna speciella grupp av utländska arbetsgivare. Kommittén erinrar emellertid om möjligheten för denna kategori arbetsgivare att genom särskild förbindelse åta sig att svara för ATP-avgiften och upplyser att exempelvis åtskilliga ambassader har gjort det.

4 Remissyttrandena

4.1 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster

Remissinstanserna är eniga om önskvärdheten av en utveckling mot enhetligare regler i fråga om socialförsäkringsavgifter. *Riksskatteverket* konstaterar att kommitténs förslag att uppdragstagares inkomster skall hänföras till inkomst av anställning medför större överensstämmelse mellan arbetstagarbegreppen i AFL och uppbördslagen. *Socialstyrelsen* anser att de föreslagna ändringarna kan åstadkomma en reell jämställdhet mellan olika grupper av inkomsttagare oavsett anställningsformen. Enligt *Landstingsförbundets* bedömning innebär kommitténs förslag mer enhetliga regler för avgiftsberäkning på uppdragsinkomster och även en administrativ förenkling för myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare. *Försäkringskasseförbundet* finner förslagen väl motiverade. *LO* framhåller att kommitténs förslag är ett viktigt steg på vägen att åstadkomma enhetliga och för alla inkomstskattekategorier rättvisa regler för avgiftsberäkning inom socialförsäkringarna. *TCO* uttalar att de framlagda förslagen helt ansluter till de framställningar som organisationen gjort då det gäller de nu aktuella avgiftsfrågorna.

Remissinstanserna är så gott som genomgående positiva till förslaget att avgiftsskyldigheten alltid skall åvila den som utger ersättning till uppdragstagare för utfört arbete. Såväl löntagarorganisationerna som företrädarna för arbetsgivarna biträder förslaget. *Kommunförbundet* påpekar att avgifts- och skattebelastningen på uppdragsinkomster vid oförändrade regler torde leda till ett starkt minskat intresse hos den enskilde att åta sig uppdrag. En sådan utveckling är enligt förbundets uppfattning inte önskvärd och någon annan utväg än att ålägga uppdragsgivarna skyldigheten att svara för socialförsäkringsavgifterna synes inte praktiskt möjlig. *Landstingsförbundet* motiverar sitt tillstyrkande av förslaget med dels det ogynnsamma läge många uppdragstagare skulle råka i om efter skatteomläggningen endast möjligheten till likställighetsavtal stod till buds, dels de nuvarande skillnaderna mellan uppdragstagare hos staten, kommunerna och det enskilda näringslivet. *Lokala skattemyndigheten i Sundsvalls fögderi* framhåller att förslaget innebär betydande arbetsbesparingar för de lokala skattemyndigheterna och större förutsättningar för likformighet i bedömningsfrågor. Förslaget innebär bl. a. en inte oväsentlig förenkling i ATP-arbetet. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser att avskaffandet av beloppstaket skulle komma att ytterligare försvåra möjligheten för uppdragstagare att träffa likställighetsavtal. Enligt länsstyrelsen är kommitténs förslag väl motiverat ur likformighetssynpunkt och de föreslagna reglerna torde från administrativ synpunkt bli mer lätthanterliga än de nu gällande. *LRF*, som anser att gällande regler är svåröverskådliga och svåra att tillämpa, kan acceptera kommitténs förslag som huvudregel om möjlighet ges för uppdragsgivaren och upp-

dragstagaren att träffa avtal om undantag från denna regel.

De ekonomiska följderna av förslaget att uppdragsgivares avgiftsskyldighet skall gälla alla uppdragstagare berörs av bl. a. *Kommunförbundet*, *Landstingsförbundet*, *SAF*, *Tidningarnas arbetsgivareförening* och *A-pressens samorganisation* samt *Sveriges Radio*.

Kommunförbundet upplyser att den gällande rekommendationen att träffa likställighetsavtal endast avser arvoden till kommunala förtroendemän. Förbundet påpekar att kommitténs förslag även berör fosterföräldrar, övervakare och personer som mottar feriebarn. Beträffande fosterföräldrar har förbundet i cirkulär meddelat, att anledning saknas att träffa likställighetsavtal. Förbundet upplyser att det dock från fosterföräldrahåll till förbundet framförts önskemål om att kommunerna skall svara för socialförsäkringsavgifterna på ersättningarna och att enstaka kommuner också slutit likställighetsavtal med fosterföräldrarna. Även om förslaget således innebär en kostnadsökning för kommunerna vill förbundet inte motsätta sig detsamma. Förbundet påpekar vidare att övervakare inom barn- och nykterhetsvården samt personer som mottar feriebarn torde få anses som uppdragstagare men att kostnaderna för avgifterna för dessa grupper är av mindre storleksordning. Förbundet hemställer också om ett klarläggande huruvida förmyndare och gode män enligt förmyndarskapslagstiftningen skall anses som uppdragstagare hos kommun.

Landstingsförbundet upplyser att dess medlemmar i stor utsträckning följt rekommendationen om likställighetsavtal med förtroendemän. Uppdragstagare i övrigt till landstingen är konsulter och övervakare m. fl. liknande kategorier, vilka inte är egenföretagare. Dessa grupper har enligt förbundet marginell betydelse inom landstingssektorn.

SAF uppger att den föreslagna avgiftsskyldigheten kommer att medföra kostnadsökningar inom vissa branscher. Det är enligt SAF otillfredsställande att förslag härom framläggs vid en tidpunkt då budgetkalkyler m. m. för år 1976 redan är uppgjorda. Liknande synpunkter anförs av *Tidningarnas arbetsgivareförening* och *A-pressens samorganisation*.

Sveriges Radio AB påpekar att kommitténs förslag kommer att drabba företaget samtidigt som uppdragstagarna får en ekonomisk fördel. Sveriges Radio tar också upp frågan om avgiftsskyldighet för vissa utländska artister som temporärt medverkar i programverksamheten och som är bosatta utomlands. Enligt företagets uppfattning kan det inte vara rimligt att avgifter skall erläggas för sådana artister eftersom dessa knappast kan tänkas komma i åtnjutande av de förmåner den svenska socialförsäkringslagstiftningen erbjuder.

I fråga om den föreslagna omfattningen av uppdragsgivares avgiftsskyldighet föreligger delade meningar hos remissinstanserna. Kommitténs förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av *socialstyrelsen*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *statens avtalsverk*, *länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro och Västernorrlands län*, *Landstingsförbundet*, *TCO*,

Försäkringskassförbundet samt *PRO*.

Kommunförbundet och *SAF* anser att enbart de avgifter som kan tas ut i form av egenavgifter bör omfattas av uppdragsgivarens avgiftsskyldighet. *KLYS* finner det tvcksamt att uppdragstagare kan få nytta av andra avgifter än de nu avsedda. Även *riksförsäkringsverket* ifrågasätter omfattningen av den avgiftsskyldighet som läggs på uppdragsgivarna.

SAF och *LRF* anser att den av kommittén angivna utgångspunkten – att en lösning av de ifrågavarande problemen inte får leda till någon minskning av de förväntade avgiftsintäkterna – kan ifrågasättas. Enligt *LRF* bör kommitténs ståndpunktstagande å andra sidan betyda att reformen inte får medföra ökade intäkter. *SAF* och *LRF* pekar på de av kommittén redovisade frågorna om bristande överensstämmelse mellan avgift och förmån inom ATP, uttaget utan åldersgräns av avgifterna till folkpensioneringen och sjukförsäkringen samt det ökade avgiftsuttaget på 1,075 % för den kategori som inte redan omfattas av fullständigt likställighetsavtal. *SAF*, som anser att kommittén inte anfört tillräckliga skäl för den föreslagna omfattningen av avgiftsskyldigheten, kan inte tillstyrka att förslaget i oförändrad form läggs till grund för lagstiftning. Ytterligare överväganden särskilt i fråga om ATP-avgiften anses nödvändiga. *SACO/SR* anser att förslaget medför en överfinansiering av skattereformen. *Landstingsförbundet* föreslår att kommittén i sitt fortsatta arbete utreder möjligheterna att föreslå regler som förhindrar att i vissa fall för höga avgifter tas ut.

Riksskatteverket föreslår att samma enhetliga regler skall gälla för avgifter på uppdragsinkomster som på inkomst av anställning och ifrågasätter därför om det är nödvändigt att undanta lönegarantiavgiften från uppdragsgivarens avgiftsskyldighet. Samma mening uttalas av *lokala skattemyndigheten i Göteborgs fogderi*.

LO tillstyrker kommitténs förslag men anser att uppdragsgivarnas avgiftsskyldighet, utöver de av kommittén föreslagna avgifterna, bör omfatta också avgifterna till arbetarskydd och byggnadsforskning, eftersom det med visst fog kan hävdas att både arbetstagare och uppdragstagare har nytta av verksamhet som bedrivs inom ramen för arbetarskyddet och byggnadsforskningen.

Kommitténs förslag om bibehållen möjlighet för egenföretagare att träffa likställighetsavtal tillstyrks eller lämnas utan erinran av bl. a. *socialstyrelsen*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *riksskatteverket*, *avtalsverket*, *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus*, *Skaraborgs*, *Örebro* och *Västernorrlands län*, *Landstingsförbundet*, *TCO*, *LO*, *SAF*, *Försäkringskassförbundet* och *PRO*.

I remissyttrandena från *riksförsäkringsverket*, *länsstyrelsen i Kristianstads län*, *Kommunförbundet* och *LRF* framhålls att tolkningssvårigheter kan uppkomma vid gränsdragningen mellan uppdragsinkomst och inkomst av rörelse. Enligt länsstyrelsen i Kristianstads län bör emellertid god vägledning erhållas av praxis inom skatterättens område i fråga om vad som är att hänföra till rörelse enligt kommunalskattelagens bestämmelser. *Lokala skat-*

temyndigheten i Sundsvalls fögderi anser att det är tillfredsställande att egenföretagarna även i fortsättningen får träffa likställighetsavtal. För den lokala skattemyndigheten medför den möjligheten inget eller endast obetydligt merarbete i hanteringen.

KLYS påpekar att det för många grupper och individer inom det ansvarsområde som organisationen svarar för är svårt att avgöra vad som är uppdragsinkomster resp. rörelseinkomster. För flertalet konstnärliga och litterära yrkesutövare måste likställighetsavtal träffas. Även i denna del vänder sig KLYS mot att uppdragsgivarens avgiftsskyldighet skall omfatta andra avgifter än de som kan utgå i form av egenavgifter.

Sveriges Radio AB förutsätter att upphovsrättsersättning till uppdragstagare är att betrakta som intäkt av rörelse och att det därför ges möjlighet till likställighetsavtal beträffande sådana ersättningar.

4.2 Lön från vissa utländska arbetsgivare

Med undantag av riksskatteverket tillstyrker samtliga remissinstanser som yttrat sig över frågan om avgiftsskyldighet för utländsk arbetsgivare kommitténs förslag. LO anser att förslaget bör genomföras bl. a. mot bakgrund av att utländskt företag som bedriver rörelse i Sverige utan att ha fast driftställe här kan göra detta utan omkostnader för ATP-avgift. Riksförsäkringsverket konstaterar att kommitténs förslag följer den framställning från TCO som verket tillstyrkt.

Riksskatteverket uttalar förståelse för att hänsynen till arbetstagarna har vägt tungt när kommittén tagit ställning i denna fråga. Verket anser dock att praktiska svårigheter kommer att uppstå vid ett genomförande av förslaget och anser sig därför inte kunna tillstyrka det. Enligt verkets mening blir anmaningsförfarande, vitesföreläggande och förseningsavgift ineffektiva i de fall fast driftställe saknas i Sverige. Endast en del av de avtal som har träffats med andra länder om handräckning innehåller överenskommelse om indrivning av socialförsäkringsavgifter.

De lokala skattemyndigheterna i Göteborgs och Sundsvalls fögderier delar kommitténs uppfattning att i princip var och en som bedriver verksamhet i Sverige skall vara skyldig att erlägga ATP-avgift. Skattemyndigheterna framhåller att förslaget medför att besvärliga bedömningsfrågor bortfaller och att det skapas större förutsättningar för likformighet och rättvisa vid bedömning av arbetsgivar- och arbetstagarbegreppen.

5 Föredraganden

5.1 Inledning

Sänkningen av den statliga inkomstkatten den 1 januari 1976 finansieras bl. a. genom höjda socialförsäkringsavgifter (prop. 1975:92, SkU 1975:25, SfU 1975:17, rskr 1975:126 och 127). De ändrade reglerna för socialförsäkringsavgifter innebär bl. a. avveckling av begränsningen för avgiftsunderlaget till 7,5 gånger basbeloppet per årslön (det s. k. beloppstaket) för socialförsäkringsavgifterna med undantag för ATP-avgiften.

För dem som har inkomster av uppdrag föreligger f. n. möjlighet att genom s. k. likställighetsavtal i avgiftshänseende likställas med arbetstagarna.

Fullständigt likställighetsavtal medför att uppdragstagaren befrias från egenavgifter medan uppdragsgivaren åtar sig skyldighet att erlagga förekommande avgifter. Vid begränsat avtal erlägger uppdragsgivaren endast ATP-avgift. I fråga om uppdragsinkomster som ligger ovanför beloppstaket har uppdragstagaren hittills saknat intresse av att träffa likställighetsavtal eftersom egenavgifter inte erlagts för dessa inkomster. Från den 1 januari 1976 förändras denna situation genom att avgifterna – med undantag av ATP-avgiften – skall erläggas utan beaktande av beloppstaket. Detta medför ett ökat behov hos uppdragstagarna att ingå likställighetsavtal samtidigt som uppdragsgivarnas benägenhet att träffa sådana avtal torde minska.

Då förslaget om skatteomläggningen lades fram framhöll jag att den framtida utformningen av reglerna om likställighetsavtal innefattades i det uppdrag som pensionskommittén har i fråga om avgiftsreglerna i den allmänna försäkringen. Kommittén har nu i ett enhälligt delbetänkande föreslagit ett nytt regelsystem för socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster avsett att träda i kraft samtidigt med skatteomläggningen den 1 januari 1976. Kommittén har också föreslagit vissa ändringar i de regler som gäller beräkning av pensionsgrundande inkomst och ATP-avgift för lön från utländsk arbetsgivare som driver verksamhet i Sverige.

Kommitténs förslag har fått ett positivt mottagande vid remissbehandlingen. Enligt min mening har kommittén genom de framlagda förslagen tillgodosett kraven på en utveckling mot ett mer enhetligt avgiftssystem samtidigt som förslaget inte medför någon minskning av de avgiftsinkomster som är en förutsättning för genomförandet av skattereformen. En följd av kommitténs förslag är därjämte att ATP-skyddet för de berörda kategorierna förstärks. På grundval av kommitténs betänkande föreslår jag följande reformering av reglerna för beräkning av socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster m. m.

1. Uppdragstagare befrias från avgiftsskyldighet. Uppdragsgivare skall i stället automatiskt vara skyldig att erlagga de avgifter som enligt nuvarande ordning åvilar uppdragsgivare som träffat ett fullständigt likställighetsavtal

med undantag av lönegarantiavgiften. Reglerna om likställighetsavtal, som inte längre får någon funktion såvitt gäller uppdragstagarna, avskaffas.

2. Uppdragsinkomst skall vid beräkning av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst anses som inkomst av anställning. Härigenom likställs uppdragstagaren i fråga om beräkning av pensionspoäng inom ATP med arbetstagare.

3. För egenföretagare behålls möjligheten till likställighetsavtal i fråga om socialförsäkringsavgiften såvitt avser visst uppdrag som annars ingår i rörelse eller jordbruk. Träffas likställighetsavtal i sådant fall åtar sig uppdragsgivare samma avgiftsskyldighet som för övriga uppdragsinkomster. Uppdelning i begränsade och fullständiga likställighetsavtal skall inte längre förekomma.

4. Lön som utgår till anställd i varje form av verksamhet i Sverige hos utländsk arbetsgivare skall vid beräkning av ATP-avgift och pensionsgrundande inkomst för ATP hänföras till inkomst av anställning. Arbetstagare hos utländska arbetsgivare kommer härigenom att behandlas lika oavsett om de sysselsätts i rörelse som drivs från här beläget fast driftställe eller i verksamhet som drivs i annan form. Förslaget medför motsvarande förstärkning av ATP-skyddet för dessa arbetstagare som det som föreslås för uppdragstagarna.

Samtliga ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 1976.

5.2 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster

Enligt gällande regler erlägger den som har inkomst av uppdrag socialförsäkringsavgifter i form av egenavgifter om inte uppdragsgivaren enligt s. k. likställighetsavtal har åtagit sig avgiftsskyldighet. Egenavgifterna erläggs på uppdragsinkomster i den mån dessa tillsammans med eventuella övriga inkomster understiger beloppstaket. Med ett fullständigt likställighetsavtal följer skyldighet för uppdragsgivaren att erlägga – förutom ATP- och sjukförsäkringsavgift – avgift till folkpensioneringen, lönegarantiavgift samt avgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Från den 1 januari 1976 omfattar skyldigheten även avgifterna till delpensionsförsäkringen, arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen. Vid begränsat likställighetsavtal avser avgiftsskyldigheten för uppdragsgivaren endast ATP-avgiften.

Ett likställighetsavtal medför att kontantersättning eller naturaförmåner för arbete som försäkrad utför för annans räkning utan att vara anställd anses som inkomst av anställning. Den förre skall då anses som arbetstagare och den senare som arbetsgivare. Bestämmelserna äger tillämpning på t. ex. ersättning för förtroendeuppdrag. Likställighetsavtal gäller allmänt i fråga om uppdragsersättning som utgår från staten. Kommunförbundet och Landstingsförbundet har på sina områden gett rekommendationer av samma

innebörd för ersättningar till förtroendemännen. Samma anordning kan tillämpas även av andra uppdragsgivare.

Slopandet av beloppstaket med verkan fr. o. m. den 1 januari 1976 kommer att innebära en ökad belastning för uppdragstagarna i de fall likställighetsavtal inte har träffats. En lösning av denna fråga kan enligt kommittén sökas med utgångspunkt i reglerna om likställighetsavtal. Därvid bör dock lösningen utformas mot bakgrunden av önskemålen att åstadkomma mer enhetliga regler för avgiftsberäkningen inom socialförsäkringarna. Enligt kommittén träffas likställighetsavtal i relativt begränsad omfattning. Uppgifter som kommittén inhämtat från riksrevisionsverket och riks försäkringsverket ger vid handen att det totala avgiftsunderlaget för år 1976 såvitt avser uppdragsersättningar kan uppskattas till ca 1,9 miljarder kr. Träffas likställighetsavtal i nuvarande omfattning, skulle enligt kommittén ca 500 milj. kr. eller ungefär en fjärdedel av det totala underlaget komma att omfattas av sådana avtal.

Att likställighetsavtal träffats i så begränsad omfattning förklaras enligt kommittén delvis av att det saknats anledning att träffa överenskommelse i fråga om uppdragsersättning i de fall då uppdragsarvodet efter beaktande av uppdragstagarens övriga inkomster kommit att ligga ovanför beloppstaket. En annan orsak är enligt kommittén att uppdragstagarna inte har lyckats få till stånd avtal. Slopandet av beloppstaket kommer enligt kommittén sannolikt att göra det än svårare för många uppdragstagare att få ett avtal till stånd. Enligt kommitténs mening kan således inte likställighetsavtal, vare sig i nuvarande eller förändrade former, utgöra någon godtagbar lösning av hithörande frågor.

Den lösning som kommittén förordar innebär att uppdragsgivare alltid skall vara skyldiga att svara för uppdragstagares socialförsäkringsavgifter. Detta kan uppnås genom en sådan ändring av reglerna i AFL att uppdragsersättning obligatoriskt behandlas som om ett fullständigt likställighetsavtal träffats mellan parterna. För uppdragstagarnas del blir resultatet då att de inte behöver erlägga egenavgifter. Uppdragstagarna jämföras i detta hänseende med arbetstagarna. På uppdragsersättningar får i stället uppdragsgivarna betala avgifter på väsentligen samma sätt som arbetsgivarna har att erlägga socialförsäkringsavgifter på lön till anställda. Rätten till de förmåner som i avgiftshänseende berörs av ett fullständigt likställighetsavtal kan – med undantag av den statliga lönegarantin vid uppdragsgivarens konkurs – i princip tjänas in av uppdragstagare lika väl som av arbetstagare. Detta utgör enligt kommitténs mening ett vägande skäl för att avgiftsskyldighet skall föreligga för samtliga dessa förmånsslag med det angivna undantaget.

Kommitténs förslag innebär att uppdragsgivare på den ersättning som utges till uppdragstagare alltid skall erlägga arbetsgivaravgifter till ATP, folkpensioneringen, sjukförsäkringen, delpensionsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen jämte det kontanta arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknads-

utbildningen samt vuxenutbildningen. Uppdragsinkomst skall vid beräkningen av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst enligt AFL anses som inkomst av anställning.

Med den av kommittén förordade lösningen fyller likställighetsavtalen inte längre någon funktion såvitt gäller uppdragstagarna. Kommittén föreslår därför att reglerna om möjlighet för uppdragstagarna att ingå sådana avtal avskaffas. För egenföretagare är det enligt kommittén betydelsefullt att kunna träffa likställighetsavtal beträffande uppdrag som annars ingår i rörelse eller jordbruk. Kommittén föreslår därför att denna möjlighet bibehålls för egenföretagare. Träffas sådant avtal skall enligt kommitténs förslag omfattningen av uppdragsgivarnas avgiftsskyldighet vara densamma som den som föreslås för annan uppdragsersättning. Uppdelning i begränsade och fullständiga likställighetsavtal skall enligt kommitténs förslag inte längre förekomma.

Kommitténs förslag får stöd av det övervägande antalet remissinstanser. LO framhåller att förslaget är ett viktigt steg på vägen att åstadkomma enhetliga och för alla inkomstkategorier rättvisa regler för avgiftsberäkningen inom socialförsäkringarna.

Enligt min mening har kommittén på ett övertygande sätt visat att en lösning av frågan om avgiftsskyldigheten för uppdragsinkomster bör lösas på ett annat sätt än genom den nuvarande anordningen med likställighetsavtal. Sådana avtal har träffats i relativt liten utsträckning och då nästan uteslutande av offentliga arbetsgivare. Jag delar därför kommitténs uppfattning att uppdragsgivare bör åläggas obligatorisk avgiftsskyldighet för de ersättningar som ges ut till uppdragstagare. Därav följer att jag inte kan biträda ett av LRF framfört förslag om möjlighet till undantag från denna regel.

Jag förordar således att uppdragstagare befrias från avgiftsskyldighet och att uppdragsgivare i stället obligatoriskt skall vara skyldig att erlägga avgifterna för uppdragsinkomst. Det är enligt min uppfattning viktigt att man på detta sätt uppnår enhetliga regler för avgiftsskyldighet och omfattning av avgiftsunderlag.

Vid remissbehandlingen har Kommunförbundet begärt ett klarläggande huruvida förmyndare och gode män skall anses som uppdragstagare hos kommun. Enligt den nya förmynderskapslagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 1976, skall den av kommunen valde överförmyndaren bestämma arvode till förmyndare och gode män med ledning av grunder som fastställs av kommunen. I de fall sådant arvode eller del därav betalas av kommunen bör avgiftsskyldigheten därför också åvila kommunen.

Vid remissbehandlingen har vidare Sveriges Radio AB tagit upp frågan om avgiftsskyldighet för utomlands bosatta utländska artister som tillfälligt medverkar i programverksamheten. I denna fråga vill jag erinra om att den som är bosatt i utlandet och som medverkar vid offentlig föreställning eller utövar artistisk verksamhet för svensk radio eller television enligt sär-

skilda regler erlägger en s. k. bevilningsavgift på 30 % av bruttoersättningen. För avgiftens erläggande svarar föreställningens anordnare eller den som har att utgiva ersättning för verksamheten. Bevilningsavgiften träder för dessa särskilda fall i stället för allmänna skatter. Jag delar mot bakgrund härav Sveriges Radios uppfattning att ett undantag i avgiftsskyldighet för socialförsäkringsavgifter bör kunna göras i de fall bevilningsavgift erläggs. Frågan om utländska artisters beskattning är f. n. föremål för utredning (Fi 1971:01) och ytterligare överväganden i fråga om avgiftsskyldigheten bör göras i anslutning till att förslag om ändrade skatteregler läggs fram. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen till lagförslagen.

Kommitténs förslag beträffande omfattningen av uppdragsgivares avgiftsskyldighet godtas av det övervägande antalet remissinstanser. Kommunförbundet och SAF anser att de avgifter som inte kan tas ut i form av egenavgifter inte bör omfattas av uppdragsgivarens avgiftsskyldighet. Även riksförsäkringsverket och KLYS ifrågasätter omfattningen av avgiftsskyldigheten.

I andra remissyttranden ifrågasätts å andra sidan det nödvändiga i att undanta lönegarantiavgiften från uppdragsgivarnas avgiftsskyldighet. Riksskatteverket föreslår att omfattningen av avgiftsskyldigheten för uppdragsgivarna skall helt överensstämma med vad som gäller för arbetsgivarna. LO tillstyrker kommitténs förslag men anser att avgiftsskyldigheten bör omfatta också avgifterna till arbetarskydd och byggnadsforskning.

Enligt min mening bör omfattningen av avgiftsskyldigheten bedömas med beaktande även av förmånssidan för uppdragstagarna. Som pensionskommittén framhållit kan man därvid konstatera att uppdragstagarna tjänar in rätt till eller kan komma i åtnjutande av de förmåner för vilka uppdragsgivarna enligt kommitténs förslag skall erlägga avgifter. Jag förordar därför att avgiftsskyldigheten för uppdragsgivarna i enlighet med kommitténs förslag skall omfatta de avgifter som enligt nuvarande ordning åvilar uppdragsgivare som träffat fullständigt likställighetsavtal med undantag av lönegarantiavgiften. Det innebär att uppdragsgivarnas avgiftsskyldighet föreslås omfatta avgifterna för ATP, folkpension, sjukförsäkring, delpensionsförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd, arbetsmarknadsutbildning samt vuxenutbildning. I fråga om lönegarantiavgiften samt avgiften till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet har jag samrått med chefen för arbetsmarknadsdepartementet och i fråga om avgiften till arbetsmarknadsutbildningen med statsrådet Leijon. Vad gäller avgiften till vuxenutbildningen har jag samrått med chefen för utbildningsdepartementet.

Kommittén har redovisat att uppdragsgivarna genom förslaget i viss utsträckning kommer att få erlägga ATP-avgift på inkomstdelar som ligger över beloppstaket och att avgifterna till folkpensioneringen och sjukförsäkringen kommer att tas ut utan någon övre åldersgräns. Vid remissbehandlingen har SAF och LRF pekat på detta förhållande och anfört det som

ett skäl mot att genomföra kommitténs förslag. Jag delar här kommitténs uppfattning att det varken från principiell eller praktisk synpunkt skulle vara lämpligt att i avvaktan på ytterligare förslag om enhetliga regler för avgiftsberäkning inom socialförsäkringarna nu införa komplicerande särskilda beräkningsgrunder för uppdragsgivarnas avgiftsskyldighet som inte har någon motsvarighet när det gäller avgiftsplikten för löner till anställda. Som jag redan framhållit bör strävandena i stället inriktas på så enhetliga regler som möjligt. Jag ansluter mig således till kommitténs bedömningar och förordar att kommitténs förslag om nya regler för socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster genomförs.

Flera remissinstanser understryker betydelsen av att uppdragsersättningsarna vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst genom förslaget blir att betrakta som inkomst av anställning. För egen del finner jag det också tillfredsställande att ATP-skyddet för uppdragstagarna på förslaget sätt kan stärkas och att uppdragstagarna i detta hänseende kommer att jämföras med arbetstagare.

Jag delar kommitténs och remissinstansernas uppfattning att det för egenföretagare kan vara betydelsefullt att kunna träffa likställighetsavtal beträffande visst uppdrag. I enlighet med kommitténs förslag förordar jag därför att möjligheterna till likställighetsavtal i fråga om socialförsäkringsavgifter bibehålls för rörelseidkare och jordbrukare och att i sådana fall omfattningen av uppdragsgivares avgiftsskyldighet skall vara densamma som för övriga uppdragsersättningar. Jag biträder också kommitténs förslag att uppdelning i begränsade och fullständiga likställighetsavtal därvid inte skall förekomma. De på grundval av kommitténs betänkande nu framlagda förslagen gäller avgiftsskyldighet i fråga om ersättning för uppdragsinkomster. Övriga frågor beträffande reglerna för avgiftsunderlag för egenföretagare behandlas av kommittén i dess fortsatta utredningsarbete.

5.3 Lön från vissa utländska arbetsgivare

Som framgått av den tidigare lämnade redogörelsen gäller särskilda bestämmelser beträffande lön från vissa utländska arbetsgivare vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst för ATP. Enligt nuvarande regler skall i detta hänseende hänsyn inte tas till lön från utländsk arbetsgivare i annat fall än då den försäkrade har sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe.

Enligt kommitténs mening saknas det i princip anledning att behandla lönen som utbetalas av utländsk arbetsgivare i Sverige annorlunda än lönen som utbetalas av svensk arbetsgivare. Särbehandlingen av de utländska arbetsgivarna leder enligt kommittén till mindre tilltalande konsekvenser för vissa arbetstagare, som drabbas av skyldigheten att betala egenavgifter till ATP för sin inkomst av anställningen. Kommittén anser att arbetstagares

behandling i avgiftshänseende i princip inte bör vara beroende av om lönen utbetalas av svensk eller utländsk arbetsgivare. Kommittén föreslår därför att lön som utgår till anställd i varje form av verksamhet som bedrivs här i riket av utländsk arbetsgivare skall hänföras till inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och vid beräkning av ATP-avgift. Det bör enligt kommitténs mening vara utan betydelse i detta hänseende om verksamheten har den inriktning eller omfattning som kan anses utmärka en rörelse. Inte heller bör förekomsten av fast driftställe här i riket tillmätas någon betydelse.

I likhet med kommittén anser jag att det saknas anledning att i fråga om den anställdes rätt till ATP-poäng och i fråga om arbetsgivarnas skyldighet att betala ATP-avgift behandla lön som utbetalas av utländsk arbetsgivare i Sverige annorlunda än lön som utbetalas av svensk arbetsgivare. De remissinstanser som yttrat sig över pensionskommitténs förslag i denna del uttalar också genomgående sin tillfredsställelse med att särbehandlingen av lön från de utländska arbetsgivarna upphör. Riksskatteverket, som uttalar förståelse för att hänsynen till arbetstagarna vägt tungt vid utformningen av kommitténs förslag, har vid remissbehandlingen framfört invändningar av praktisk art mot förslaget. Jag vill med anledning därav erinra om att det här som regel gäller arbetsgivare som redan erlägger övriga socialförsäkringsavgifter och att det även mot den bakgrunden framstår som naturligt att deras avgiftsskyldighet också skall omfatta ATP-avgiften. Enligt vad riksförsäkringsverket har uppgett är frekvensen av obetalda avgifter inte större bland sådana arbetsgivare än arbetsgivare i allmänhet. Jag ansluter mig således till kommitténs förslag att lön som utgår till anställd som sys-selsätts i Sverige av utländsk arbetsgivare skall hänföras till inkomst av anställning vid beräkning av ATP-avgift och vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för ATP. Förslaget innebär att skillnaderna i avgiftshänseende försvinner och att den utländske arbetsgivaren erlägger avgifter på samma sätt som svensk arbetsgivare.

5.4 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1970:742) om lönegarantiavgift,
3. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

6 Specialmotivering till lagförslagen

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring

3 kap.

2 §

I denna paragraf regleras f. n. möjligheten att träffa fullständigt likställighetsavtal. I andra stycket sista punkten stadgas att ersättning för arbete, som försäkrad utför för annans räkning utan att vara anställd hos denne, vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst skall anses som inkomst av anställning, om parterna kommer överens om detta och motsvarande överenskommelse samtidigt träffas såvitt gäller tilläggs pensioneringen.

Som framgår av den allmänna motiveringen skall uppdragsersättning obligatoriskt anses som inkomst av anställning vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst. Reglerna i paragrafen har därför utformats så att likställighetsavtal inte längre utgör förutsättning härför. I sådana fall då ersättningen är att hänföra till inkomst av rörelse som den försäkrade drivit eller av jordbruksfastighet som denne brukat krävs emellertid för att ersättningen skall anses som inkomst av anställning att parterna kommer överens om detta.

Uppdragsgivarens avgiftsskyldighet skall omfatta samtliga de avgifter som f. n. följer av ett fullständigt likställighetsavtal med undantag för lönegarantiavgiften. Detta skall gälla såväl då uppdragsgivaren obligatoriskt har att erlägga avgifter som då avgiftsskyldigheten inträder på grund av en överenskommelse mellan uppdragsgivare och egenföretagare. Den hänvisning till 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten som förekommer i samtliga de författningsrum som reglerar uttagandet av här berörda arbetsgivaravgifter syftar i paragrafens nya lydelse på båda dessa fall. Fr. o. m. den 1 januari 1976 skall uppdragsgivaren således vara skyldig att erlägga avgifterna till ATP, sjukförsäkringen, folkpensioneringen, arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet, delpensionsförsäkringen, arbetsmarknadsutbildningen samt vuxenutbildningen.

11 kap.

2 §

Ändringarna i paragrafens andra stycke innebär att uppdragsersättning obligatoriskt skall anses som inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst. En följd är bl. a. att uppdragstagaren härigenom kan uppfylla det grundläggande kravet för rätt till delpension enligt lagen (1975:380) om delpensionsförsäkring, nämligen att ha visst antal år med pensionsgrundande inkomst av anställning. Det bör dock erinras om att

för rätt till delpension därutöver krävs bl. a. att arbetsvillkor och nedtrappning av arbetsinsats fullgörs som anställd. För det fall ersättningen är att hänföra till inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som drivs resp. brukas av den försäkrade skall ersättningen vid motsvarande beräkning anses som inkomst av anställning endast om sådan överenskommelse som avses i 3 kap. 2 § andra stycket har träffats. Det skall således inte längre vara möjligt att träffa likställighetsavtal avseende enbart tilläggspensioneringen.

Omfattningen av uppdragsgivarens avgiftsskyldighet enligt förslaget har kommenterats i motiveringen till 3 kap. 2 §.

Ändringen i paragrafens tredje stycke innebär att lön som utgår till anställd som sysselsätts i Sverige av utländsk arbetsgivare skall hänföras till inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst oavsett formen för verksamheten. Även lön som utgått i verksamhet som inte är ekonomiskt inriktad skall beaktas. Ändringen innebär att arbetsgivaren kommer att vara avgiftsskyldig för samtliga förekommande arbetsgivaravgifter. Arbetstagare hos utländska arbetsgivare skall således – med undantag för anställda hos främmande makts beskickning, konsulat eller beskickningspersonal – behandlas lika i avgiftshänseende. Självfallet gäller även de undantag som föranleds av bestämmelserna i art. 5 i den nordiska trygghetskonventionen. Ersättning från utländsk uppdragsgivare som bedriver verksamhet här i riket skall enligt förslaget behandlas på samma sätt som ersättning från svensk uppdragsgivare.

19 kap.

1 §

De nya bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket och 11 kap. 2 § andra stycket innebär att uppdragsgivarens avgiftsskyldighet i fråga om uppdragsersättning – fränsett när uppdraget ingår i rörelse eller jordbruk – inte grundas på att likställighetsavtal träffats i det särskilda fallet som förutsätts i 19 kap. 1 § i nuvarande lydelse. I fortsättningen blir avgiftsplikten, liksom när det gäller anställning, generell och omfattar alla fall som objektivt är att hänföra till uppdrag. Med hänsyn härtill har de särskilda hänvisningarna som förekommer i andra, tredje och fjärde styckena av 19 kap. 1 § till fall som avses i nyssnämnda bestämmelser fått utgå.

I fjärde stycket av paragrafen har tillagts en bestämmelse om undantag från avgiftsplikten till sjukförsäkringen och folkpensioneringen. Bestämmelsen syftar till att avgiftsskyldighet inte skall föreligga i sådana fall där uppdragsgivaren skulle varit befriad från avgift om uppdragstagaren i stället hade varit anställd hos honom. Detta innebär, liksom f. n., att ersättning från en svensk uppdragsgivare till utomlands bosatt person för arbete som utförts i utlandet inte skall beaktas vid fastställande av uppdragsgivarens avgiftsskyldighet. Särbestämmelsen motiveras av att uppdragstagare i denna egenskap aldrig är yrkesskadeförsäkrad och att följaktligen den undantags-

regel som gäller för anställda inte kan tillämpas på uppdragstagare.

Som framgår av den allmänna motiveringen skall ersättning till utomlands bosatt utländsk person för vilken s. k. bevillningsavgift erlagts inte tas i beaktande då uppdragsgivares avgiftsskyldighet fastställs. Föreskrift härom har intagits i paragrafens femte stycke.

Övergångsbestämmelserna

Undantagande från ATP som avses i 11 kap. 7 § första stycket kommer från den 1 januari 1976 att sakna verkan beträffande uppdragsgivarsättning i den mån sådan ersättning skall anses som inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande och sjukpenninggrundande inkomst. I övrigt påverkas inte möjligheterna att begära undantagande. Rätten till pension på grundval av de uppdragsinkomster som obligatoriskt skall anses som anställningsinkomster kan emellertid enligt 12 kap. 2 § andra stycket minskas på visst sätt om undantagandet avser andra inkomster. Försäkrade som har begärt undantagande före ikraftträdandet bereds därför genom övergångsbestämmelsen i punkt 3 tillfälle att under år 1976 återkalla undantagandet med verkan fr. o. m. den 1 januari 1976 oavsett att undantagande enligt vanliga regler inte kan återkallas förrän det har gällt i fem år och oavsett att det inte kan återkallas med retroaktiv verkan.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om lönegarantiavgift

2 §

Ändringen av denna paragraf innebär att lönegarantiavgift inte längre skall erläggas på ersättning för utfört arbete i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten AFL, dvs. då uppdragsgivarsättning obligatoriskt eller på grund av överenskommelse mellan uppdragsgivare och egenföretagare skall anses som inkomst av anställning.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

2 §

Ur uppräkningsen i andra stycket har uteslutits lönegarantiavgiften. Övriga ändringar i denna paragraf ansluter helt till ändringarna i 19 kap. 1 § AFL. Beträffande innebörden av ändringarna hänvisas till specialmotiveringen till sagda paragraf. Bestämmelserna får tillämpning beträffande arbetsgivaravgifter på grundval av alla lagar som har tillämpning på uppdragsgivarsättningar.

I avvaktan på slutgiltigt förslag från pensionskommittén om enhetliga avgiftsregler har jag funnit det mera praktiskt att för samtliga arbetsgivaravgifter utanför AFL införa de nödvändiga begränsningsreglerna i denna lag än att göra ändringar i de olika avgiftslagarna.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1970:742) om lönegarantiavgift.
3. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	2
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:742) om lönegarantiavgift	8
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	9
Utdrag av protokollet vid regeringssammanträde 1975-10-23	11
1 Inledning	11
2 Gällande bestämmelser om socialförsäkringsavgifter m. m.	13
2.1 Inledning	13
2.2 Likställighetsavtal	15
2.3 Undantagande	16
2.4 Slopandet av beloppstaket	16
2.5 Lön från vissa utländska arbetsgivare	17
3 Pensionskommitténs överväganden och förslag	19
3.1 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster	19
3.2 Lön från vissa utländska arbetsgivare	24
4 Remissyttrandena	27
4.1 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster	27
4.2 Lön från vissa utländska arbetsgivare	30
5 Föredraganden	31
5.1 Inledning	31
5.2 Socialförsäkringsavgifter på uppdragsinkomster	32
5.3 Lön från vissa utländska arbetsgivare	36
5.4 Upprättade lagförslag	37
6 Specialmotivering till lagförslagen	38
6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring	38
6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om lönegarantiavgift	40
6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	40
7 Hemställan	41
8 Beslut	41